

Łódź, dn. 16 października 2023 r.

dr hab. Sylwia Romecka-Dymek, prof. uczelni
Akademia Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi
Wydział Sztuk Projektowych
Instytut Ubioru
Pracownia Projektowania Ubioru III

sylwia.romecka@asp.lodz.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Marty Dubanowicz sporządzona w związku z postępowaniem doktorskim, wszczętym w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, uchwałą Rady ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, w dniu 12 kwietnia 2019 roku

Temat: Motoryka ręki jako punkt wyjścia w projektowaniu zapięć do produktów tekstylnych. Promotor pracy: dr hab. Marek Liskiewicz, prof. ASP

Podstawa prawna recenzji: Recenzja sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, na podstawie uchwały nr 76 podjętej przez Radę ds. stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie w dniu 21 maja 2021 r. o wyborze recenzentów. Podstawę sporządzenia recenzji stanowi pismo z dnia 14 lipca 2023 r., wystosowane przez Przewodniczącego Rady ds. stopni prof. dr hab. Krzysztofa Tomalskiego, w sprawie zlecenia opracowania recenzji pracy doktorskiej pani mgr Marty Dubanowicz, napisanej pod kierunkiem dr hab. Marka Liskiewicza, prof. ASP w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, zgodnie z § 6 pkt 1 i pkt 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2018 poz. 261), w związku z art. 179 ust. 2, ust. 3 pkt 2) lit. B) ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Recenzja została opracowana na podstawie przesłanej dokumentacji (w formie papierowej i elektronicznej) zawierającej:

- Pismo sporządzone przez Pana prof. dr hab. Krzysztofa Tomalskiego, Przewodniczącego Rady ds. stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, informujące o zleceniu sporządzenia recenzji pracy doktorskiej, oraz umowę.
- Egzemplarz rozprawy doktorskiej **Motoryka ręki jako punkt wyjścia w projektowaniu zapięć do produktów tekstylnych**. Forma ilustrowanego skryptu w miękkiej twardej, formacie A4 wraz z dokumentacją technologiczną i fotograficzną pracy doktorskiej.
- Egzemplarz portfolio, dokumentującego i ilustrującego dorobek artystyczny, zawodowy i dydaktyczny mgr Marty Dubanowicz
- Nośnik cyfrowy na płycie CD z pracą doktorską.

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Pani mgr Marta Dubanowicz – jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi. Tytuł magistra sztuki otrzymała w 2004 roku. Jeszcze przed studiami w łódzkiej ASP ukończyła Uniwersytet Jagielloński (1994r.) oraz Szkołę Artystycznego Projektowania Ubioru w Krakowie (1997 r.). Już w trakcie studiów, począwszy do 1996 roku, zdobywała doświadczenie projektowe w przemyśle odzieżowym. Jej dorobek zawodowy jest imponujący. Na te 27 lat pracy w zawodzie projektanta odzieży składa się bardzo konkretna liczba 4000 projektów, które zostały wdrożone do produkcji, a także 1000 konstrukcji form odzieżowych samodzielnie opracowanych, w tym kilkaset cyfrowych. Te liczby, łącznie z kilkudziesięcioletnim doświadczeniem zawodowym, przekładającym się zapewne na owocną współpracę z klientem – odbiorcą mody, identyfikują osobę Pani Marty Dubanowicz jako doświadczonego w zawodzie projektanta, profesjonalistę w tej dyscyplinie i fachowca zarazem. Od 20 lat jest także pedagogiem – wykładowcą akademickim, prowadzi zajęcia z zakresu projektowania ubioru, rysunku zawodowego, projektowania komputerowego oraz tworzenia konstrukcji odzieżowych. W części dotyczącej dorobku artystycznego Autorka wyróżnia dwie autorskie kolekcje ubiorów. Pierwsza z nich to „Soon” z 2018 roku, składająca się z 5 sylwetek, druga – zatytułowana „Deconstruction” pochodzi z 2003 roku i zawiera już 40 modeli. Jej prezentacja odbyła się w przestrzeniach portu lotniczego w Brukseli.

Wiedza i umiejętności techniczno – technologiczne, które ewidentnie posiada Doktorantka, stają się wyjątkowo przydatnym narzędziem w procesie twórczym, jaki towarzyszy każdej kreowanej formie wzorniczej. Co więcej, są solidnym podłożem do dalszych twórczych poszukiwań, generowania nowych koncepcji projektowych i wdrażania oryginalnych rozwiązań użytkowych, reagując tym samym na potrzeby potencjalnego odbiorcy projektu lub wręcz je wyprzedzając. Zapewne takimi cechami wyróżnia się niniejsza praca doktorska. Pomysł na projekt, który pojawił się w głowie projektantki wyniknął z konsekwencji poprzedzających ją doświadczeń, stał się motywacją do analitycznych przemyśleń i potencjalnych rozwiązań, by wreszcie zaistnieć jako sumiennie przemyślane nowe rozwiązanie projektowe, zwiększające komfort użytkowy odbiorcy, lecz także wpływające na estetykę zaprojektowanej formy ubioru. Bardzo doceniam to świadome i przemyślane projektowanie, którego efekty przekładają się na podwyższenie funkcjonalności projektu i uzasadnienie jego zaistnienia w rzeczywistości. Ta symbioza funkcji i estetyki w ubiorze jest

mi niezwykle bliska i cenię bardzo tę umiejętność kreacji u twórcy. Przekłada się ona bowiem na podstawowe cechy dobrego projektu – produktu wzorniczego - w tym przypadku należącego do systemu mody – do których zalicza się klarowna potrzeba tworzonego projektu, reagująca na pewien problem projektowy, społeczny, technologiczny itp., określenie jego funkcjonowania w zdefiniowanej przestrzeni, i wreszcie - skierowanego do konkretnego, scharakteryzowanego odbiorcy. Doktorantka jest świadomym twórcą, który wykorzystując swój talent, zdobytą w trakcie edukacji wiedzę i umiejętności, a także zgromadzone przez lata doświadczenie zawodowe i warsztat, proponuje nowe rozwiązania projektowe. Jej czujność i reakcja na potrzeby odbiorców mody odzieżowej, przejawiające się w postaci dostrzegania różnych problemów użytkowych, wynikających często także z dysfunkcji życiowych, to nie tylko szlachetne działanie i świadomość odpowiedzialności zawodowej, ale przede wszystkim tworzenie nowych narzędzi projektowych, które przyczyniają się do wdrażania zmodyfikowanych, ulepszonych a nawet innowacyjnych rozwiązań artystycznych i technologicznych. Pani Dubanowicz, swoim działaniem, wprowadza tym samym do dyscypliny sztuk plastycznych nowe możliwości kreacji artystyczno-projektowej.

Poruszone przez Doktorantkę w pracy doktorskiej zagadnienie dotyczy zapięcia w ubiorze. Wydawałoby się, że to mało istotny problem w obrębie całego zespołu kwestii formalnych i przesłanek artystycznych towarzyszących kreacji ubioru. Jednakże zastosowanie właściwego zapięcia w ubiorze jest niezwykle istotne, wpływa bowiem nie tylko na kompozycję samej formy i jej wyraz artystyczny, ale źle dobrane i umiejscowione może skutkować brakiem akceptacji u odbiorcy i prowadzić do dysfunkcjonalności opracowanego projektu odzieży. Jak pisze sama Autorka: „Celem niniejszej pracy badawczej była nie tylko próba rozwiązania problemu, ale również zwrócenie uwagi na jego istnienie. Zapięcia to temat marginalizowany lub lekceważony w modzie, podczas gdy stanowią one narzędzie do eksponowania jej istoty”. Rzeczywiście trudno nie zgodzić się z tym stwierdzeniem i nie przyznać Autorce racji jak ważną rolę odgrywać może właściwe zapięcie. Właściwe pod względem swojej funkcji prawidłowo skorelowanej z potrzebą w ubiorze i właściwe pod względem wizualnym – kształtu, proporcji, materiału. To detal, który buduje lub rujnuje efekt i zamiary. Cieszę się, że Doktorantka swoją pracą badawczą zwraca uwagę na istotę tej małej formy dodatku krawieckiego, dzięki której odzież od wieków zyskiwała swoje zastosowanie, a o której

młodzi projektanci często zapominają lub przypominają sobie dopiero w ostatecznym etapie procesu projektowego.

Na uwagę zasługuje rzetelnie przeprowadzona w I części pracy badawczej historyczno-społeczna analiza zapieć istniejących na rynku, stworzonych, wynalezionych, opatentowanych, wdrożonych w wyniku zwykłych potrzeb użytkowych i funkcjonalnych odzieży. Niektóre z nich, jak na przykład guziki, oprócz swojej praktycznej funkcji, sprawdzały się także jako element dekoracyjny ubioru, stanowiąc swego rodzaju formę biżuterii. Inne, jak zamek błyskawiczny czekały na swoją adaptację do mody prawie 100 lat i ostatecznie ją zrewolucjonizowały i unowocześniły, usprawniając czynność zapinania i wyzwalając nowe możliwości techniczno – estetyczne, nie tylko w sektorze samej mody, ale i całego wzornictwa przemysłowego. Autorka w wyczerpujący sposób zaprezentowała wszystkie dostępne na rynku zapięcia, zwracając również uwagę na te najbardziej nowoczesne, aktualnie wdrażane i stosowane w modzie, które bardzo często w swojej pierwotnej postaci funkcjonowały jako innowacyjne rozwiązanie w ubiorze sportowym. Zagadnienia poruszane w kolejnych rozdziałach – ewolucyjny rozwój ręki, jej anatomia oraz analiza funkcji czynnościowych ręki, wpływają na proces poznawczy i uzasadniają potrzebę przeprowadzenia badania w zakresie motoryki ręki w trakcie wykonywania czynności zapinania i odpinania. Celem tej przeprowadzonej analizy oraz późniejszego procesu badawczo-doświadczalnego jest uzyskanie wyników, spostrzeżeń i wniosków, które w kolejnym etapie przełożyć się mają na konkretne założenia projektowe dla nowej formy zapięcia. Motoryka ręki ma tutaj istotne znaczenie, definiuje bowiem zakres przeprowadzonych badań w pracy projektowej. „Ruch wykonywany w trakcie zadania, trajektoria ręki oraz chwyt to główne determinanty wyznaczające obszar tematyczny w projektowaniu nowego zapięcia. Kontekst użycia jest kryterium narzucającym kierunek poszukiwań rozwiązania.” To bardzo ważne stwierdzenie, bowiem nakreśla drogę poszukiwania formy i funkcji projektowanego zapięcia. Te wytyczne Autorka uwzględnia w procesie badawczym i projektowym, analizuje swoje koncepcje, potrafi szczerze zaopiniować pojawiające się w jej głowie rozwiązania projektowe, które musiały zaistnieć by stworzyć przestrzeń projektową dla twórczych rozważań nad najbardziej trafnym rozwiązaniem. Proces twórczy to wieczna ewolucja projektu, koncepcja generuje nowe założenia, eliminuje te zbędne, niewłaściwe, błędne. Proces wpływa na stymulację umysłu do twórczych poszukiwań, staje się podłożem dla oryginalnych idei, nowoczesnych wzorów.

Autorka w swojej pracy badawczej prezentuje kolejne etapy analityczne, by ostatecznie przedstawić swoją koncepcję projektową, wynikającą konsekwentnie z otrzymywanych w trakcie badania zagadnienia wskazówek, wytycznych i ocen. Wysuwa wnioski, tworzy założenia projektowe. Szukając właściwego kierunku dla swoich działań, w celu zgromadzenia informacji i potwierdzenia swoich hipotez, przyjmuje metodę badawczą w formie anonimowej ankiety społecznościowej, która pozwala jej uzyskać obiektywną ocenę badanego tematu. Celem przeprowadzonej ankiety było poznanie doświadczeń użytkowników w kwestii popularnych form zapięcia i ich ocena pod kątem stopnia trudności przy zapinaniu i odpinaniu, usterkowości oraz naprawialności. Badanie zostało przeprowadzone na grupie 50 respondentów. Grupa ta została tak skonstruowana, aby prezentowane tam opinie były zróżnicowane, zwracające uwagę na różne problemy i wynikające z nich potrzeby użytkowe, które mogą zostać uwzględnione w ostatecznej ocenie. Grupa obejmowała osoby od 5 do 93 lat, byli w niej zarówno kobiety jak i mężczyźni. Znalazły się także osoby ze schorzeniami i dysfunkcjami, takimi jak reumatoidalne zapalenie stawów, niedowiedzenie, choroba Parkinsona, czy stany poudarowe. To właśnie w dużej mierze na podstawie wniosków z tej ankiety Doktorantka ukierunkowała swoje działania projektowe w procesie twórczym nad nową formą zapięcia. Doceniam ten szeroki zakres badawczy zasugerowany przez Doktorantkę, dzięki temu w ostatecznej ocenie otrzymała pełne spektrum ewentualnych zalet i wad poszczególnych zapięć, ujawniły się także problemy i wynikające z nich potrzeby, które powinny zostać uwzględnione w procesie projektowym. Zatem zakres odbiorców został zdecydowanie zwiększony i uwzględnili wymagania technologiczno-użytkowe zmierzające do zagwarantowania maksymalnej wygody, swobody i trwałości w użytkowaniu zaprojektowanego zapięcia. Wyniki badania potwierdziły intuicyjne przypuszczenia Doktorantki dotyczące rozwiązania, na które wpływ miało jej wieloletnie doświadczenie zawodowe w pracy projektanta odzieży. Dla Pani Marty Dubanowicz rodzaj zastosowanego w ubiorze zapięcia miał bardzo duże znaczenie, ona sama przez cały okres swojej kariery poświęcała dużą uwagę właściwemu doborowi zapięć w projektowanych przez siebie formach odzieżowych. Można zatem stwierdzić, że praca doktorska powstała niemalże z konieczności kontynuacji jej przemyśleń i działań, wątpliwości, nurtujących ją problemów technicznych i estetycznych, czy wreszcie braków wzorniczych na rynku i potrzeby nowych pomysłów projektowych, które właśnie dopiero w tak poważnym, szczegółowym i specjalistycznym procesie badawczym, oraz

wygospodarowanym czasie dla etapów analitycznych i metodologicznych, miały szansę się pojawić.

Ostatecznie powstało 5 propozycji projektowych, z których po bardzo surowej samoocenie wad i zalet użytkowych, wyłoniło się to jedno do realizacji. Wybrany projekt zapięcia zatytułowany „O-HOOK” spełnił wszystkie założenia projektowe. Ze względu na przyjętą metodę zapinania poprzez zahaczanie staje się zapięciem szybkim i niezawodnym. Te cechy zapięcia zostały wysoko ocenione przez respondentów. Jednym z głównych założeń projektowych była także wyraźnie zakodowana informacja o funkcji zapięcia i intuicyjna sugestia sposobu użycia, tak by użytkownik nie miał problemu z właściwą interpretacją. W tym przypadku Doktorantce również udało się osiągnąć ten efekt. Zaczep pojawiający się na drugiej części zapięcia jest wyraźnie sugerujący. Zapięcie dostarcza wielu możliwości projektowych i stylistycznych a jego elementy składowe dają wiele możliwości konfiguracji i zastosowania. Jak czytamy w opinii promotora pracy doktorskiej pana dr hab. Marka Liskiewicza, prof. ASP, proces prototypownia i testowania zapięcia był bardzo szczegółowy i wymagał weryfikacji technicznych projektu. Z tego też względu dochodziło do wprowadzenia korekt i modyfikacji, dotyczących istotnych kwestii technologicznych zależności, na które wpływ miały chociażby pojawiające się niedokładności w wydrukach 3D czy rodzaj i struktura zastosowanej tkaniny. Doktorantka dokonała wielu prób związanych z działaniem samego mechanizmu zatrzaskowego jak i dobozem właściwych wysokości pierścieni zapięcia, w celu utrzymywania tkaniny jak najbardziej stabilnie. Ostatecznie projekt został dostosowany do wymogów technologii wtryskowej oraz druku filamentowego, aby proces produkcji zapięcia zakończył się sukcesem. Tym samym stworzony projekt, wyróżniający się oryginalnym rozwiązaniem pod względem montażu w produktach tekstylnych, odpowiada w pełni na potrzeby przemysłu, opartego na procesach produkcyjnych, i z pełnym opracowaniem technicznym może zostać wdrożony do użytkowania w mniejszych lub większych seriach produkcyjnych. Na uwagę zasługuje również fakt, że ze względu na swoją koncepcję estetyczno - użytkową może podlegać różnym modyfikacjom zapinania pod względem stylistycznym, odwołującym się do kreatywności i wyobraźni projektanta, wykorzystującego zaproponowany model zapięcia „O-HOOK”. Pani Dubanowicz opracowała autorską koncepcję implementacji swojego zapięcia w kolekcji ubiorów dedykowanych marce Click Fashion. Zaprezentowane zostały tam różne możliwości technologicznych rozwiązań wykorzystania tego rodzaju zapięcia,

wpływających na ostateczną estetykę formy ubioru. Niniejszym działaniem poddała ocenie potencjał zapięcia „O-HOOK” i udowodniła jego znaczenie zarówno jako neutralnego, pełniącego swą funkcję, dodatku, jak i silnego akcentu – detalu w ubiorze, wpływającego na kompozycję, proporcje formy i ostateczny efekt wizualny.

KONKLUZJA

Pracę doktorską mgr Marty Dubanowicz oceniam bardzo wysoko, prezentuje ona profesjonalny poziom projektowy i technologiczny, a jej koncepcja i sposób wyrazu, stanowią oryginalne, spójne rozwiązanie. Zarówno opracowana poprawnie dysertacja, jak i dzieło w postaci autorskiej formy zapięcia zaimplementowanego do kolekcji ubiorów reprezentują wysoki poziom merytoryczny i realizacyjny. Całość spełnia wymogi pracy doktorskiej. Autorka udowodniła tym samym potrzebę zaistnienia opracowanego projektu zapięcia i jego zastosowania w przemyśle mody. Zaprezentowana i przyjęta metoda badawcza okazała się właściwa w kwestii rozpatrywanego w pracy problemu projektowego, podobnie jak i sposób prezentacji osiągniętych wyników oraz umiejętna ich adaptacja w procesie twórczym. Autorka bardzo świadomie porusza się w obrębie swoich działań, umiejętnie wykorzystując wszystkie swoje możliwości i umiejętności w eksploatowanych, różnych obszarach aktywności projektowej i warsztatowej, które ostatecznie przekładają się na oryginalne, nowe rozwiązanie projektowe. Wszystkie założenia projektowe – estetyczne, technologiczne i użytkowe, które Autorka sobie postawiła, zostały osiągnięte.

Z pełnym przekonaniem popieram nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk plastycznych oraz konserwacji dzieł sztuki mgr Marcie Dubanowicz, stwierdzam, że rozprawa doktorska spełnia wymogi ustawowe określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2018 poz. 261) z późniejszymi zmianami.

Jednocześnie, zgodnie z § 21 ust. 1 Regulaminu przeprowadzania przewodów doktorskich w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, chciałabym zaproponować wyróżnienie niniejszej rozprawy doktorskiej ze względu na jej wysokie walory artystyczne i merytoryczne.

